

Bojovník za pravdu

V tomto roce se dožil 75 let soudruh Ladislav Štoll, akademik, ředitel Ústavu pro českou a světovou literaturu ČSAV. Jméno soudruha Ladislava Štolla je spjato s životem naší komunistické strany. Od poloviny dvacátých let stál v jejich řadách, od mládí aktivně pracoval v oblasti politiky, publicistiky, literatury, filozofie, sociologie. Od samého počátku jeho činnosti šlo o účast v politickém zápase, o boj o inteligenci o její pochopení vědeckého světového názoru, o získání mladých lidí pro politiku KSC. Příznačným pro jeho veškerou práci je komunistický postoj spjatý se socialistickým humanismem. L. Štoll hluboce prostudoval práce K. Marxe a B. Engelse, v letech 1934–1936 překládal v Moskvě z němčiny vybrané spisy K. Marxe a B. Engelse. V období buržoazní demokratické republiky popularizoval u nás práce V. I. Lenina, střetával se s názory buržoazních ideologů, přesvědčoval své čtenáře i posluchače o správnosti Leninova výroku, že Marxovo učení je všemocné, protože je pravdivé. Vedl boj za pravdu marxismu-leninismu vášnivě, přesvědčivě a argumentovaně. V polemice s buržoazními publicisty v předmluvě ke knize *Zápas o nové české myšlení*, vydané v roce 1947 a nazvané *Slovo o pravdě*, napsal: „Sledujeme-li dnešní publicistiku, máme dojem, jako by kritérium pravdy, pojem pravdy, vyšel jaksi z módy. Nelze se zbavit dojmu, že jistá část dnešní vlivné politické i kritické publicistiky považuje úsilí o dosažení pravdy za naivnost, za přihlouplost. K oddůvodnění tohoto svého názoru má i své filozofické relativistické a jiné teorie. Slovo pravda se, zkrátka řečeno, zdá být některým lidem jaksi otřelé... Dějiny se postavily na stranu pravdy a prakticky kritizují zděděné vlastnické poměry. A to je nejhlubší příčina toho, proč někteří dnešní vlivní publicisté zapomínají na staronový pojem pravdy... Kdekdok mluví dnes o „mravnosti“ kdekdo o „svobodě“, nejvíce ovšem ti, kdo za své věčné přirozené právo lidské považovali svůj bezpracný důchod, svoji výsadu. A proto nebude v našem českém myšlení světleji, dokud se nepřičiníme o to, aby pravda byla nastolena na své místo, aby nebyla ve svých právech omezována svobodou a mravností sobců všeho druhu, dokud jí nebude přiznána její plná jedinečná autorita. Vždyť co je mravnost proti pravdě? Myslí a jedné pravdivé, a jednáš svobodně. Pravda řeší všechno. Pravda, toť „monarcha“ všech

pravých demokratů, pravda, toť svrchovaný pán všech svobodných. Mimo sféru její „monarchie“ není pravé demokracie, mimo sféru jejího panství není pravé svobody ani mravnosti.“

Zápas o pravdu, o pravdivé, tj. marxisticko-leninské poznávání světa je náplní života L. Štolla. Neúnavně, trpělivě, přitom zásadově z marxisticko-leninských třídních pozic bojuje za socialistické umění, za socialistickou kulturu. Socialistické umění je pro něho především pravdivým uměním, ne snad uměním individualistickým, nebo dokonce uměním pro umění. V práci *Skutečnosti tváří v tvář* z r. 1948 L. Štoll zdůrazňuje: „Socialismus potřebuje pravdivé umění ne jako fasádu, jako okrasu, ale jako společenskou sílu, která člověka zušlechťuje, demokratizuje a zlidšťuje.“ V článku *Empirie proti ideologii?* v polemice s tendencí empirismu, která se v druhé polovině padesátých let objevovala v Literárních novinách, Štoll píše: „Zastánci této empiristické teorie zapomínají, že z tisíce nezvratných faktů je možno udelat jednu velikou lež. Rekl bych to obrazně: Je možné například navštívit kteroukoliv zemi světa, natočit kilometry filmového pásu, tisíce záběrů, z nichž každý bude skutečným nezvratným faktem života a výsledek bude nepravdivý, zkreslený nebo dokonce lživý filmový obraz života. K tomu abychom udelali pravdivý film, pravdivý umělecký obraz života té země nestačí chodit v ní jen od faktu k faktu, od zkušenosti ke zkušenosti, to předpokládá také znát historii té země a lidu, její sociální a politické zřízení, dějinný stupeň vývoje, na němž se nachází, to předpokládá hluboce vniknout do celého smyslu jejího společenského života... Proto při posuzování pravdivosti uměleckého díla záleží také na tom, prizmatech jaké osobnosti a jaké ideologie byla skutečnost viděna. Proto nestačí jen zbystrěný smysl pro fakta života, ale je nutný i pravdivý světový názor, pravdivá ideologie, která dovede odlišit podstatné od nepodstatného, to co se rodí, od toho co umírá, která nepodceňuje výhonky, protože jsou dočasně slabé, a nepřeceňuje staré, protože je dočasně mohutné, která vidí věci v pohybu, v toku jejich proměn, neboť v tom je totiž pravda života“.

Boj s revizionismem v našem kulturním, politickém a filozofickém životě, ale i kritika dogmatismu, překonávání sektářských názorů, znovu a znovu boj za pravdu, za marxisticko-leninskou teorii a praxi určují Štollu tvorbu a vystupování. Vědomí nutnosti odha-

lovat pravdu vštěpoval vždy svým studentům a posluchačům, vedl k této zásadě své spolupracovnice. Jeho místo v zápase o nové české myšlení je místem komunisty, který vždy a všude bojuje za pravdu, který vychází ve své činnosti z poznání že: „Pravda je jen jedna, bezadjektivní, a ta byla vždycky zbraní lidu, stejně jako lid byl zbraní její“.

Ladislav Hrzal

Valné shromáždění Slovenské sociologické společnosti při Slovenské akademii věd

Znovu po pěti letech se v dubnu konalo v Bratislavě Valné shromáždění Slovenské sociologické společnosti při Slovenské akademii věd, jehož se zúčastnila asi polovina členů Společnosti.

Valnému shromáždění předsedala dosavadní předsedkyně Slovenské sociologické společnosti J. Jančovičová. V desetičlenném předsednictvu byli dále akademik A. Sirácky, akademik V. Cirbes, prof. J. Zvara a V. Bauch, ředitel sociologické sekce Ústavu pro filozofii a sociologii Slovenské akademie věd.

Zprávu o činnosti přednesl J. Karásek, dosavadní místopředseda Slovenské sociologické společnosti. V úvodu hovořil o nutnosti konfrontace marxistické a buržoazní sociologie a analýzy protimarkistických teorií. Zdůraznil výraznou ideologickou funkci sociologie a její angažovanost při realizaci závěrů XV. sjezdu KSČ. Mezi úkoly Slovenské sociologické společnosti uvedl též nutnost spolupráce s Československou sociologickou společností při ČSAV, sociologickými pracovišti a společenskými organizacemi a dále odbornou a jazykovou přípravu delegátů na Světový sociologický kongres v Uppsale ve Švédsku v r. 1978, přičemž zdůraznil kolektivní odpovědnost za přípravu odborných vystoupení na konferencích. Zdůraznil také potřebu aktivizace činnosti jednotlivých sekcí, jichž je zatím osm (metodologická sekce, sekce sociologie práce, zemědělství, kultury a volného času, rodiny a zaměstnané ženy, mládeže, urbanizace a národnostní vztahů) a v jejichž činnosti existují dosud určité rezervy. V závěru naznačil, že se uvažuje o organizování sociologických večerů, setkání slovenských a polských sociologů apod.

Po zprávě revizní komise předal pak M. Daňo jménem ÚV SSM zlaté medaile za socialistickou výchovu prof. J. Zvarovi a prof. M. Suchému a stříbrnou medaili s. R. Roškovi. Odznakem Petra Jilemnického byl vyznamenán L. Macháček.

Následovalo 13 diskusních vystoupení, v nichž se promítly některé aktuální problémy, jako žádoucí spolupráce Slovenské sociologické společnosti, zejména její sekce sociologie práce, s Vědeckotechnickou společností (akademik M. Mahel), potřeba věnovat větší pozornost sociálnímu plánování a sociologickým aspektům problémů životního prostředí

(D. Franců), význam překladatelské činnosti (L. Macháček), pořádání absolventských seminářů pro sociology (B. Majdová), zájem o zřízení sekce sociologie zdravotnictví (L. Lubelec), potřeba vytvářet v sekcích teoreticko-metodologickou bázi pro výzkumy (E. Malá), zakládání mezinárodních výzkumných týmů a ujasnění edičního programu vydávání sociologické literatury na Slovensku (R. Roško), práce mladých sociologů ve Slovenské sociologické společnosti (J. Košta), spolupráce se Socialistickou akademií a možnost zřízení sekce socialistického způsobu života (V. Wagner), otázky životní úrovně v socialistické společnosti (Sv. Zeman), otázky principu stranickosti a světónázorové orientace vědeckého pracovníka, povinnost společenských věd prohlubovat vědomí ideologických zápasů dvou světových soustav, účast vědeckých pracovníků na ideologicky angažované publicistice a nutnost komplexních sociálních výzkumů s využitím interdisciplinárních aspektů (akademik V. Cirbes) a potřeba integrovaného vědeckého zkoumání (například otázky vědomí spolu s filozofy (V. Bauch). Jméno Československé sociologické společnosti při ČSAV vystoupil její předseda prof. J. Zvara, který seznámil Valné shromáždění Slovenské sociologické společnosti s jednáním a závěry Valného shromáždění Československé sociologické společnosti při ČSAV, které se konalo dne 4. listopadu 1976 v Brně.

J. Jančovičová ve svém shrnutí diskuse uvedla, že není nedostatek námětů pro práci, ale spíše je problém jejich realizace. Je třeba vzájemně propojit činnost jednotlivých sekcí a pomáhat vzájemnému sepětí teorie a praxe. Větší pozornost je nutno věnovat sociálnímu plánování a sociologickým aspektům životního prostředí. Jednotlivé sekce by měly představovat teoreticko-metodologickou bázi pro výzkumy, přičemž je třeba výzkumné práce uvádět v život, aby pomáhaly činnosti sociologické společnosti. Za velmi podnětné označila návrhy zříditi sekci sociologie zdravotnictví a sekci socialistického způsobu života a vytvořit při předsednictvu Slovenské sociologické společnosti ediční komisi složenou ze zástupců slovenských výzkumných institucí, která by byla gestorem edičního programu sociologické literatury.

J. Pichňa přednesl pak návrh kandidátky nového výboru a revizní komise Slovenské sociologické společnosti při SAV, který byl jednomyslně schválen. Do výboru byli navrženi tyto kandidáti: J. Jančovičová, J. Košta, D. Sagara, V. Bauch, J. Buncák, A. Helík, J. Karásek, T. Ollík, B. Sabršulová, G. Blaas, E. Gibarti, A. Garďošová, Fr. Kán, I. Kusý, L. Macháček, B. Majdová, M. Májeková, E. Malá, J. Margóč, J. Pichňa, K. Podoláková, J. Schenk, V. Wagner, Sv. Zeman, V. Zúkal a J. Zvara. Jako náhradní členové výboru byli navrženi: K. Gavorová, M. Horanský, Fr. Mach, H. Woleková. Za členy revizní komise byli navrženi: V. Harmadyová, R. Haspra, M. Katriak.